Пам'ятаймо про Україну!

SVOBODA СВОБОДА

UKRAINIAN DAILY УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

VOL. CIV. № 175 JERSEY CITY and NEW YORK, SATURDAY, SEPTEMBER 13, 1997 CENTS 75 ЦЕНТІВ ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК СУБОТА, 13-го ВЕРЕСНЯ 1997 р. Ч. 175 РІК CIV.

В. МУСІЯКА НЕ БАЧИТЬ ПІДСТАВ ДЛЯ ОСКАРЖЕННЯ ПРЕЗИДЕНТА

Київ(Р.Р.). — У вівторок, 9-го вересня, на сесії Верховної Ради України депутати від Комітету з правної політики і судово-правної реформи знову запропонували розпочати процедуру оскарження, тобто висловлення недовір'я від влади Президента України Леоніда Кучми.

Головуючий на засіданні заступник голови Верховної Ради України Віктор Мусіяка зазначив, що для цього потрібний висновок юридичного відділу та інші правні підстави.

В. Мусіяка підтримав висновок юридичного відділу апарату Верховної Ради, на підставі якого Комітетові з питань правильника доручено підготувати пропозиції, які б розвивали норми статті 111 Конституції України, де йдеться про оскарження. За словами Мусіяки, на сьогодні існує „правна невизначеність" щодо спеціяльного слідчого і спеціяльного прокурора, які мають увійти до складу тимчасової слідчої комісії Верховної Ради, тобто комісії, яка має дослідити факти порушення Президентом чинних законів. Невизначеною, за словами Мусіяки, є також процедура надання висновків Верховного Суду України про те, що дії, у яких звинувачується Президента, містять ознаки злочину.

Отож, згідно з протокольним дорученням, Комітет з питань законності і правопорядку має підготувати зміни до законів про Президента України та про судострій, а також дати „юридично обґрунтовану аргументацію з посиланнями на всі норми права" щодо початку процедури оскарження. „Ми повинні діяти відповідно до правних основ, які нам ще належить створити", — сказав заступник голови парламенту.

Корпорація ЄЕСУ відкидає звинувачення

Київ(Р.Р.). — Промислово-фінансова корпорація „Єдині енергетичні системи України" (ЄЕСУ) оприлюднила заяву, у якій спростовує звинувачення прем'єр-міністра Валерія Пустовойтенка у несплаті податків, висловлені ним у зборах активу Дніпропетровської області.

У заяві сказано, що факт сплати усіх податків засвідчують акти перевірок відповідних органів. Крім того твердять автори заяви, корпорація своїми замовленнями сприяла створенню майже 1 млн. місць праці в Україні. Вона також забезпечує ринки збуту для продукції українського виробництва.

„Певні кола за будь-яку ціну хочуть створити образ ворога в особі корпорації ЄЕСУ і відвернути суспільну увагу від справжніх причин провалу соціяльно-економічної політики Президента та Уряду України", — пишуть керівники ЄЕСУ.

Намір прем'єр-міністра повернутися до схеми постачання газу в Україну через „Украгазпром", а не через посередників, означає повторення експерименту, який до 1996 року привів до українського заборгування перед Росією понад 2.4 блн. дол. та понад 1 блн. відс., пишуть керівники ЄЕСУ. Вони також спростовують твердження, що завдяки посередництву українські громадяни платять високу ціну за газ.

М. Олбрайт незадоволена поїздкою

Рамалляг, Палестина. — У четвер, 11-го вересня, державний секретар З'єднаних Стейтів Америки Меделин Олбрайт зустрілася з керівником Палестинської самоуправної території Ясіром Арафатом.

Їхня зустріч тривала понад три години, оскільки керівник американської дипломатії взяла на свої плечі тяжке завдання — переконати палестинську адміністрацію в необхідності боротьби з радикальними палестинськими організаціями.

В розмові з журналістами М. Олбрайт сказала: „Ми погодилися з лідером палестинців, що з тероризмом не можна миритися, однак як саме його перемогти, покищо не вирішили. Палестинська адміністрація повинна виявити в цій справі більшу послідовність і боротися з екстремістами постійно, а не тоді тільки, коли їй це вигідно чи зручно". Незадовго до приїзду М. Олбрайт палестинська служба безпеки заарештувала понад сто членів антижидівських організацій і груп, однак ізраїльтяни вважають, що це було зроблено лише про людське око, а не тому, що палестинці справді хочуть покласти край тероризмові.

Я. Арафат в імені свого уряду запевнив, що „свято дотримуватиметься духа і букви домовлень в Осльо". Разом з тим він закликав М. Олбрайт за-

(Закінчення на стор. 4)

Погіршується економічна ситуація в Японії

Токіо. — Всупереч офіційним запевненням японського уряду з приводу того, що ситуація в країні, де від початку цього десятиріччя триває період несприятливої підприємницької коньюнктури, покращується, факти свідчать про протилежне.

Щойно у японській столиці оприлюднено статистичні дані, згідно з якими у другому кварталі цього року відбулося найзначніше зменшення так званого внутрішнього валового продукту за останні 23 роки. Цей показник впав у квітні—червні на 2.9 відсотка. Щось подібне сталося у першому кварталі 1974 року, коли під впливом підвищення цін на близькосхідну нафту внутрішній валовий продукт Японії за три місяці впав на 3.4 відсотка.

Експерти пов'язують спад ВВП зі зменшенням обсягу закупів споживчих товарів населенням, спричиненого підвищенням від 1-го квітня з 3 до 5 відсотків споживчого податку. Дехто вважає, що це — тимчасове явище, і коли люди звикнуть до нового рівня податку на купівлю і продаж, то споживчий попит відновиться. Однак більшість спеціялістів дивляться на проблему відверто песимістично, передбачаючи, що цей попит ще дуже довго залишатиметься на такому низькому рівні.

Ліві парляментаристи закликають до союзу з Росією і Білоруссю

Київ. — 10-го вересня 86 лівих депутатів українського парляменту виступили із зверненням щодо створення союзу з Росією і Білоруссю, повідомили засоби масової інформації.

Парляментаристи, об'єднавшись у міжфракційне об'єднання „За співдружність суверенних слов'янських держав", наголосили на тому, що потрібно зміцнити зв'язки між „братніми слов'янськими народами".

У заяві ліві депутати висловили готовість порушити питання входу України до союзу з Росією і Білоруссю на сесії Верховної Ради і створення на цій основі „співдружності суверенних слов'янських держав". „У випадку отримання негативного результату, — сказано в заяві, — залишаємо за собою право у порядку, визначеному Конституцією і законами України, винести це питання на всеукраїнський референдум — нехай народ України висловить свою волю".

Як відомо, в травні цього року Україна підписала з Росією довгоочікуваний договір про дружбу і співробітництво, але вона завжди трималася подалі від російсько-білоруських угод про створення союзу.

Українське радіо погрожує страйком

Київ(Р.Р.). — Тут у вівторок, 9-го вересня, збори працівників Національної радіокомпанії України (НРКУ) постановили припинити з 15-го вересня передачі на всіх чотирьох каналах, якщо Верховна Рада України не внесе поправку до бюджету на 1997 рік щодо фінансування радіокомпанії.

Справа в тому, що сьома сесія Верховної Ради України бюджет на 1997 рік ухвалила, хоч і з великим запізненням, але він дуже обмежений. Тому й сталося, що з 8-го вересня всі фонди для радіокомпанії на 1997 рік, уже вичерпано.

Колектив НРКУ 9-го вересня гудів, як потривожений вулик. Президент НРКУ Володимир Резніков, у пошуках компромісу, зустрівся з головою парляментарного Комітету з питань забезпечення свободи слова і засобів масової інформації Віктором Понеділком, однак переговори ні до чого не привели.

Вранці, 10-го вересня, В. Резніков виступив в радіо з повідомленням, що В. Понеділко звинуватив НРКУ у незаконному користуванні чотирма каналами. Водночас, Резніков процитував документи, які засвідчують, що НРКУ діє згідно з законом.

На зборах колективу НРКУ йшлося про те, що тільки поширення радіосигналу по Україні коштує понад 50 млн. грн., а в бюджеті для НРКУ виділено всього 45 млн. грн., та і з них 2 млн. 700,000 грн. витрачено на передачі пленарних засідань Верховної Ради.

Учасники зборів ухвалили звернення до Верховної Ради України, у якому сказано, що НРКУ позбавлено змоги працювати, а громадян України позбавлено конституційного права на інформацію. Якщо в Україні замовкнуть усі програми НРКУ — це буде національною катастрофою.

Працівники радіо пояснюють ситуацію тим, що якісь сили вирішили заволодіти радіоканалами. У цьому вони передусім звинувачують Верховну Раду. Затверджено і дату страйку — 15-го вересня. Якщо нічого не зміниться, то в цей день усі чотири канали українського радіо замовкнуть.

У Блакитній бухті Севастополя виявлено арсенал зброї

Київ(Р.Р.). — Тут 5-го вересня газета „Всеукраїнські Відомості" повідомила, що навчений дельфін знайшов на дні Чорного моря у Блакитній бухті Севастополя 305 набоїв і мін, зразка 1929 року.

По місті поширилися чутки, що знайдений арсенал є частиною хемічних боєприпасів, затоплених совєтськими військами під час відступу в ході другої оборони Севастополя.

Чутки підтвердив мешканець Севастополя Макаров, який служив у хемічній роті, що розташовувалася в Юхариній балці. В інтерв'ю для преси він розповів, що саме в Блакитній балці затоплено хемічну зброю. Близько 10 контейнерів та кілька авіяційних бомб і набоїв, за його словами, було піднято з дна Блакитної бухти у 1954 році. Все це тоді робилося в умовах цілковитої секретности. На думку Макарова, там можуть бути отруйні речовини першого покоління, наприклад форґен та іприт, які вражають шкіру, а також спричинюють смерть від задухи.

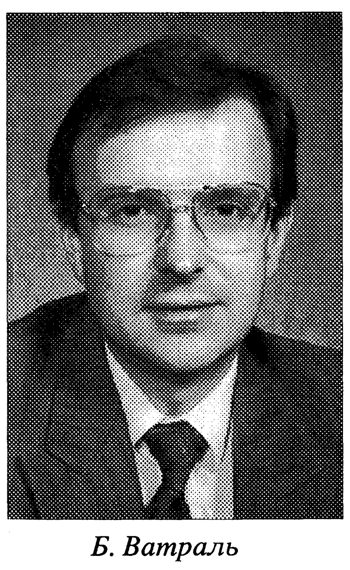
Інші фахівці стверджують, що на дні залишилися звичайні невикористані знаряди і міни, затоплені під час відступу 35-ої батерії. Вони, прав-

(Закінчення на стор. 4)

Б. Ватраль отримав нагороду Президента України

Джерзі Сіті, Н. Дж. — Як ми вже інформували раніше, Президент Леонід Кучма нагородив відзнакою Президента — орденом „За заслуги" в дні 22-го серпня ряд представників українського життя в ЗСА.

Серед них був Богдан Ватраль, президент Федеральної Кредитової Кооперативи „Самопоміч" в Чикаго, який отримав це високе відзначення за особисті заслуги в організації кредитових спілок на Україні.

Б. Ватраль

Б. Ватраль був саме тим, що вперше впровадив систему кредитових кооперативів в Україні у 1990 році. Від того часу побудовано в Україні понад 200 кредитових спілок, що дають фінансову допомогу тисячам українських громадян, які раніше такої системи не знали.

В 1996 році Б. Ватраль дістав за свою працю нагороду ім. Г. Вегнера, а з тим також особистого листа із признанням від президента Билла Клінтона.

Отримавши тепер нагороду Президента України за працю піонера кредитових кооперативів в Україні, він заявив, що це не було б можливим без спільного зусилля українських кредитівок в ЗСА, як також організації американських кредитівок і Агенції ЗСА для міжнародного розвитку.

Почала виходити „Енциклопедія боротьби і репресій"

Київ (УНІАР). — Появою книжки „Київ: жертви репресій" започатковано 27-томову серію видань під назвою "Енциклопедія боротьби і репресій". Сюди увійдуть дані про всіх незаконно засуджених і страчених за часів комуністичної влади.

Видання, заініційоване українським історично-культурним просвітницьким товариством "Меморіял" ім. Василя Стуса, стало можливим завдяки підтримці Міжнародного фонду "Відродження" та Фрідом гавз в Ню Йорку.

Голова "Меморіялу" Лесь Танюк як головний редактор першого тому в передмові сказав, що списки репресованих за матеріялами прокуратури та архівів Києва склав прокурор Леонід Абраменко, який за десять років переглянув тисячі справ.

У першому томі від сільського обліковця Абакумкіна Володимира до київського вчителя Ящука Максима вміщено понад 7,500 імен репресованих. Останні серед них регаблітовані у 1993 році.

Готовий до друку другий том присвячений жертвам, що поховані в передвоєнні роки в Биківнянському лісі під Києвом.

Видавці звернулися до репресованих, їхніх родичів, нащадків, знайомих із проханням надсилати до "Меморіялу" відомості про всіх, хто став жертвою совєтського режиму.

В Україні
(З інформацій УНІАР)

НАРОДНОМУ РУХОВІ — ВІСІМ РОКІВ

КИЇВ. — 9-го вересня понад тисячу делегатів з усіх областей України взяли участь у зборах, присвячених восьмій річниці створення Народного Руху України. Як відомо, у цей день 1989 року в Києві відбулися Установчі збори цієї організації, на яких було прийнято статут. Рух, який спочатку не виступав офіційно за вихід України з колишнього СССР, з часом став головною рушійною силою у боротьбі за неза-лежність України. Тепер ця організація, яка з широкого об'єднання перетворилася на партію, налічує понад 50,000 членів і кілька сот тисяч прихильників, згідно з пресслужбою Руху. Відділи Руху існують у кожній області України і в Криму.

ВІДНОВЛЮЮТЬ НАРОДНІ ДРУЖИНИ

СИМФЕРОПІЛЬ. — Республіканська Таврійська Молодеча Ліґа виступила з ініціятивою відродити колишні народні дружини з метою охорони мешканців міста. Таврійська ліґа плянує одягти дружинників у привабливі строї, а також вишукується можливість на-давати їм грошову винагороду за кожне чергування.

ПОШУКИ ШЛЯХУ ДО ХРАМУ

ІВАНО-ФРАНКІВЩИНА. — В результаті чотиригодинної наради представників УАПЦ, УГКЦ, УПЦ КП та УПЦ МП досягли попередних домовлень щодо усунення основної причини міжцерковних конфліктів — використання храмів, які покищо перебувають у державній власності. Учасники наради, у якій взяли участь і представники обласної державної адміністрації, домовилися вивчити ситуацію у своїх ієрархіях та затвердити чіткі умови і пляни чергування відправ, при цьому враховуватимуться інтереси лише тих релігійних громад, які нараховують понад 100 парафіян віком від 18 років. У двох рівних за чисельністю парафіях, черговість відправ триватиме до побудови нового храму. Обласна влада обіцяє надавати допомогу в спорудженні нових храмів.

„НОВІ" ПРОКУРОРИ

КИЇВ. — Виконуючий обов'язки генерального прокурора України Олег Литвак призначив прокурором Дніпропетровської области державного радника юстиції третьої кляси Олексія Баганця. Раніше він був прокурором Львівської области. Іншим наказом О. Литвак призначив на пост виконуючого обов'язки прокурора Львівської области першого заступника обласного прокурора Захара Дацькова.

БОРОТЬБА ЗА ПРЕРОГАТИВИ

КИЇВ. — Більшість членів парляментарного Комітету з питань законності і правопорядку виступають за внесення змін до Конституції України щодо прийняття і звільнення керівників правоохоронних органів, зокрема, міністра внутрішніх справ, генерального прокурора та голови Служби Безпеки України. За діючою Конституцією ці призначення є прерогативою Президента України. Голова зазначеного комітету Олександер Жир повідомив, що очолюваний ним комітет підготував для розгляду в парляменті 37 законопроєктів і поправок, які стосуються законності і правопорядку. Серед них — законопроєкт про прокуратуру, про посилення відповідальності за порушення бюджетної дисципліни, про обмеження втручання державних чиновників у діяльність підприємств.

ЗБІЛЬШЕНО КВОТУ НА УКРАЇНСЬКУ СТАЛЬ

КИЇВ. — В ході київської зустрічі 5-го вересня Президента України Леоніда Кучми з керівниками Европейського Союзу досягнуто домовлення про необхідність більшої відкритости ринку, збалансування структур і об'ємів товарообігу між Україною і ЕС. Домовлення передбачають збільшення квоти на експорт української сталі. ЕС обіцяє збільшити квоти на 50,000 тон на рік.

НАЗИВАЮТЬ ПРИЧИНИ КРИЗИ

ЛЬВІВ. — Львівський центр соціяльних досліджень „Соцінформ" провів опитування 700 громадян віком від 18 років. Їх запитали про причини кризового стану України. 50.4 відсотка опитаних відповіли, що криза є наслідком некомпетентности і безвідповідальности державного апарату. 17.7 відсотка опитаних причиною кризи вважають брак реальних програм; 44.6 відс. причини кризи вбачали у великих податках; 42.4 відс. опитаних звинувачували у кризі мафіозні групи. Комуністів і соціялістів звинувачували 12 відс. опитаних; підривну активність Росії звинуватили 10 відс. опитаних; неконструктивну ролю українських націоналістів — 7 відс. опитаних.

У СВІТІ

У ПРИМІЩЕННІ одного з дільничних судів у Мінську раннього ранку в середу, 10-го вересня, стався вибух 200 грамів селітри, що привів до незначних матеріяльних втрат. До замаху призналася Білоруська визвольна армія. Анонімовий інформатор зателефонував про це до однієї з опозиційних газет. Вибух вирвав кусник стіни, а також вилетіли шибки в сусідніх будинках. Білоруська визвольна армія вже дала про себе знати навесні цього року, коли, як заявили білоруські власті, вона виконала замахи на газопроводі та енергетичних спорудах. Поліція, котра проводить слідство в справі останнього замаху, вимагає доступу до матеріялів усіх справ, котрими займалися судді дільничного суду. Серед тих документів мають бути також такі, котрі відносяться до діяльности двох активістів опозиції.

ПЕРША ГРУПА провідників сербських націоналістів з Пале під охороною миротворчих сил ООН залишила готель "Боснія" в Баня Луці, де їх впродовж половини дня тримала льояльна до президента Біляни Пляшіц поліція. Залишити приміщення відмовився керівник делеґації Момчіло Країшнік, представник Республіки Сербія в колеґіяльній Президії Боснії і Ґерцоґовини. Прем'єр-міністер Ґойко Клічковіч і голова парляменту боснійських сербів Драґан Калініч вийшли з готелю в товаристві заступника керівника цивільної частини миротворчої акції в Боснії, американського генерала Жака Клайна і разом з людьми з оточення Країшника і охоронцями броньованими автами від'їхали до бази стабілізаційних сил. Як повідомив Клайн, це перший, з точки зору безпеки, етап евакуації делеґації з Пале. Ультранаціоналістичні сербські керівники в Пале були затримані в готелі згаданою вище поліцією.

В АМЕРИЦІ

ВПЕРШЕ у маштабі всієї країни проведено опитування, метою якого було з'ясувати сучасне становище американських жінок. Висліди засвідчили, що американки у більшості випадків вважають, що тепер вони мають право і можливість вибору і в більшій мірі можуть розпоряджатися власним життям. Разом з тим майже всі опитані признали, що поряд з досягненнями у ділянці еманципації є й значні втрати. Понад 80 відсотків жінок ЗСА сказали, що найбільш небажаним результатом зміненої ролі жінки в американському суспільстві є занепад моральних засад у підростаючого покоління. Іншою проблемою, яка непокоїть жінок, є їхній зовнішній вигляд: понад 60 відсотків опитаних невдоволені, як вони виглядають зовні, хоч при цьому і не скаржаться на здоров'я. Опитування також свідчить, що все більше жінок звертають пильну увагу на харчування і регулярно займаються фізичними вправами.

ПРОДОВЖУЄТЬСЯ страйк в Овкленді, який почали минулої неділі робітники залізничної компанії BART (Система швидкісних перевезень в районі затоки). Для тисяч мешканців регіону по обидва боки затоки Сан Франсіско життя перетворилось на суцільну муку. Через глоту на дорогах люди спізнюються вранці до праці, а ввечорі додому, проводячи в транспорті або в очікуванні багато годин кожного дня. У вівторок, 9-го вересня, сенатор Квентін Копп виступив з гострим осудом страйкуючих залізничників і сказав, що запропонує законопроєкт, який проголосить незаконними страйки державних службовців. Цей його намір віддзеркалює загальні настрої, які панують тепер у цьому паралізованому страйком районі.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Svoboda (ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, NJ 07302.

Svoboda: (201) 434-0237; Fax: (201) 451-5486. UNA: (201) 451-2200

Soyuzivka UNA Estate: 216 Foordmore Rd., Kerhonkson, NY 12446 (914) 626-5641, Fax (914) 626-4638, e-mail: fqsst@aol.com

Передплата на рік $100.00, на півроку-$60.00. Для членів УНСоюзу $75.00 річно, на півроку-$40. За кожну зміну адреси-$1.00. Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda".

Головний редактор: Зенон Снилик

Second Class Postage paid at Jersey City, NJ

Проголосити незалежність — це тільки півсправи

Не будемо тут робити спроби якоїсь глибшої аналізи життя в сьогочасній Україні. Про це пишеться більш ніж достатньо, тема ця не сходить зі сторінок і нашого часопису "Свобода". Достатньо сказано й про те, що сьогоднішня ситуація в Україні є наслідком вікового гноблення її чужинцями та, зокрема, жорстокою системою комуно–тоталітаризму. Це справді так. Але це вже в минулому, і, якщо український народ не хоче, щоб те похмуре минуле повернулося, він повинен докладати всіх зусиль для відстоювання та зміцнення здобутої з Божою поміччю незалежности своєї держави.

Що сьогодні найбільше стоїть на заваді того, щоб проголошена шість років тому незалежність України не залишилася порожнім декляративним актом? Насамперед, неконсолідованість демократичних сил, які ніяк не спроможуться піти єдиним фронтом, а далі поборюють одне одного на втіху ворогам української незалежности. В пору, коли все менше часу залишається до наступних парляментарних та президентських виборів в Україні, верхівкам партій демократичного спрямування потрібно, нарешті, позбутися особистих амбіцій, синдрому вождизму та думати про те, як їм сьогодні виграти, вибороти якомога більше депутатських мандатів у Верховній Раді. Бо тільки здобувши перевагу більшість у парляменті, демократичні сили зможуть проводити з його трибуни рішення, що найбільше відповідають інтересам української нації, суспільства. І тоді аж, мабуть, можна буде думати про свої окремі партії.

Ота теперішня роз'єднаність, що стає вже хронічною, по–справжньому турбує справжніх українських патріотів. На жаль, їх ще, наразі, не так багато, щоб щось радикально поправити. На їх думку, сьогодні, як ніколи досі, без взаємної підтримки у виборах, без чіткого розмежування виборчих округ і такого ж визначення, в якій з округ хто з кандидатів у депутати кандидуватиме від НРУ, ДемПУ, Республіканської Партії, КУН тощо, національно–демократичні сили приречені на поразку.

Сьогодні було б анахронізмом орієнтуватися тільки на західні реґіони, поскільки основний електорат — на сході України. Саме там, хоч і нелегко буде демократам здобувати голоси, слід працювати з виборцями. Повертаючись до ідеї перенесення часу виборів на один рік, можна припускати, що таке перенесення, все ж, дає шанс нинішній Верховній Раді ще прийняти закони, які сприяли б економічним реформам в Україні, дозволить досягнути певної стабілізації українського суспільства, можливо, бодай трохи поліпшити соціяльний стан людей і таким чином створити кращу основу для наступних виборів до парляменту.

Здавалося б, що під нинішні часи, якщо справді хочеш зробити щось доброго для України, найкраще бути позапартійним. Але це далеко не так. Бо гуртом, як мовиться, і батька легше бити. Наразі, на жаль, це українське народне прислів'я (однак, справді: чому нам завжди так і хочеться набити когось зі своїх, навіть — найближчих?) найліпше засвоїли комуністи, крайні соціялісти та їх так звані симпатики. Не варто–таки національ–демократам підкладати одне одному ногу тільки тому, що хтось чи щось комусь не подобається в іншому.

Під час одних з відвідин редакції часопису "Свобода" академік НАН України Микола Жулинський сказав, що нас не повинен цікавити характер, симпатії чи антипатії даного політика. Важливо, чим ця людина корисна для України. Одна — більше орієнтована вправо, інша — орієнтації центристської. Але ці люди живуть Україною, за неї борються. І саме тому такі люди особливо повинні бути разом. Вони повинні бути тою силою, що створить справжню потугу, якій до снаги буде утвердження, зміцнення незалежної, суверенної, соборної України.

І ще: хто може й повинен визначати — більше чи менше та чи інша людина є українським патріотом? Це може визначати тільки наша людська совість, відданість національній ідеї, вірність спільній великій українській справі та тим людям, які нас на це уповноважують.

АЛЬМАНАХ УНС'98

Редакція „Свободи" приймає матеріяли до Альманаху УНСоюзу на 1998 рік, в якому припадають такі роковини, як 200-ліття появи „Енеїди" Івана Котляревського, 80-ліття проголошення Четвертого Універсалу в Києві, 150-річчя заснування Головної Руської Ради та інші. Статті на ці та інші теми редакція прийматиме до розгляду до 15-го вересня ц. р. — **Ред.**

Мирослав Левицький,
Київ

ВЖЕ НІБИ НЕ ВОЮЮТЬ, АЛЕ...

Президент України, виступаючи з нагоди першої річниці Конституції, вніс низку ініціятив, які стосуються Верховної Ради. Безперечно, що найбільшого озвучення отримала ідея про можливість продовження повноважень нинішнього парляменту на один рік. Проте з політичної точки зору вона була далеко не найголовнішою. Якщо дивитися з позиції національних інтересів, то такою слід вважати пропозицію про введення своєрідного мораторію на випади один проти одного.

Але не минуло багато часу як з обох боків почалися „освідчення в коханні". Вершиною їх стала заява глави президентської адміністрації Євгена Кушнарьова про те, що президентські юристи розглядають можливість довчасного розпуску парляменту у зв'язку з тим, що Верховна Рада більш як 30 днів не збирається на сесію.

У 90-ій статті Основного Закону говориться: „Президент України може достроково припинити повноваження Верховної Ради України, якщо протягом тридцяти днів однієї чергової сесії пленарні засідання не можуть розпочатися". Депутати-юристи вважають, що у даній ситуації немає найменших підстав для розмов про розпуск, оскільки не було жодної „зірваної" спроби провести сесію. Хоч Президент України з цього приводу вже декілька разів заявляв, що ніякого розпуску не буде, Є. Кушнарьов, мабуть, відстоюючи „честь мундира", твердив, що формальні причини для розпуску парляменту все ж таки є.

Тому ще у перші дні серпня у керівництва парляменту визріла ідея провести позачергове засідання. До її практичної реалізації дійшло 15-го серпня. Ця подія, як на мій погляд, викликала значно більше зацікавлення у представників преси, ніж у депутатському корпусі. Народні депутати були явно „зденервовані", що в їх відпочинок (формально Верховна Рада працює в округах та комітетах) було внесено розлад. Вони висловлювали далеко неоднозначне ставлення до факту скликання нагального засідання сесії. Одні вважали це безпідставною засторогою зборку Олександра Мороза, а інші — твердили, що сесія була потрібна, щоб черговий раз нагадати Президентові, що Верховна Рада є самостійним політичним органом, з яким слід рахуватися.

Голова Верховної Ради України О. Мороз, обґрунтовуючи факт скликання засідання сесії, назвав декілька причин. Однією із них (хоч не головною) він назвав інсинуації навколо розпуску парляменту. При тому він говорив про „деякі гарячі голови, які не мають чим зайнятися". Така термінологія декому може видатися дивною, непарляментською, проте журналісти вже давно звикли до подібних епітетів. Дивним є факт, що саме такі епітети було вжито після декількох (за твердженням кореспондентів „Післямови") зустрічей Л. Кучми та О. Мороза в Криму в Мухалатці. Очевидно, тут можуть бути різні причини. Реальним є факт, що обидва керівники розійшлися щодо позицій. Проте не можна виключати, що випади О. Мороза проти „гарячих голів" — це позиція, погоджена з Президентом, оскільки багато заяв Є. Кушнарьова є, правду кажучи, дивними.

Головною причиною скликання сесії О. Мороз назвав необхідність внесення змін до бюджету на поточний рік у зв'язку зі спричиненою повінню нестандартною ситуацією та подолання президентського вето на закон про введення в дію державного бюджету на поточний рік.

Як і можна було очікувати, вето так і не було подолане, хоч на сесії, всупереч заявам скептиків, зареєструвалося 357 депутатів. Вже традиційно до закону про введення в дію бюджету було прийнято поправки, і закон цей передали на підпис Президентові як новий документ.

Що стосується другого питання про збільшення резервного фонду (з нього будуть відшкодовувати збитки, завдані стихійними лихами) до 200 мільйонів гривень, то тут особливих заперечень не виникало. Парляментаристи підтримали прохання уряду, з яким виступав перед законодавцями міністр економіки Віктор Суслов. Це ще, однак, не дає підстав робити висновок, що інші закони, які він представлятиме у парляменті, проходитимуть гладко.

Сесія 15-го серпня для багатьох депутатів стала ще однією нагодою з'ясу-

(Закінчення на стор. 4)

Роман С. Голіят

Йосиф Сліпий — Символ Самостійної України

Нещодавно в соборі св. Софії в Римі відбулася презентація книги "Vinctus Christi et Defensor Unitatis", яку опрацював за найновішими архівними джерелами КҐБ і СБ України Єпископ Іван Хома, особистий секретар Патріярха і Кардинала Йосифа Сліпого й представник Української Католицької Церкви при Апостольському престолі.

Домінік Моравський, польський журналіст і публіцист, який від років живе в Римі, у своїй статті дав докладний репортаж про цю небуденну подію у щоденнику „Жице Варшави" з 5-го і 6-го липня 1997 року. На цьому місці треба згадати, що Д. Моравський є знавцем польсько-українських відносин і він дав доповідь в Укрїнському Інституті Америки п. з. „Українська Католицька Церква в Польщі", про що автор цих рядків реферував у „Свободі" з 2-го червня 1978 року.

Д. Моравський звертає увагу, що серед різних прикладів цитованих в останніх роках вірности католицизмові і Апостольській столиці особливо вдаряє особистість Владики Сліпого, в'язня совєтських концтаборів упродовж 18-ох років, якого звільнив Н. Хрущов завдяки старанням Папи Івана XXIII і президента Джана Кеннеді. Й. Сліпий прибув до Риму у 1963 році, помер там у 1984 році. Тій геройській постаті була присвячена недавня зустріч з нагоди появи книги Єпископа І. Хоми.

Під час зустрічі в українському соборі св. Софії під проводом Кардинала А. Сільвестріні, префекта Конгрегації для Східних Церков, забрав голос амбасадор України в Італії Анатолій Орел, який назвав Й. Сліпого: „символом самостійної України", а Єпископ Любомир Гузар зі Львова, уповноважений представник Патріярха і Кардинала Мирослава І. Любачівського, пригадав присутнім про прочан, що масово відвідують гріб Владики Сліпого в катедрі св. Юра, де його тіло перенесено тут з Риму в 1992 році.

Автор звертає увагу, що книга, про яку йде мова, побудована на досі ще не опублікованих документах з архівів КҐБ і СБ України, в яких говориться про зміст арештів і процесів обвинувачень Сліпого в роках 1946 (засудженого на вісім років примусових робіт) і в 1959, після п'ятьох років заслання на Сибір і на сім років. Книга переповідає акт реґабілітації Сліпого у 1991 році. Ці документи становлять потвердження геройського свідоцтва віри людини-мученика, якого Папа Іван XXIII іменував Кардиналом „ін пекторе" у 1960 році, а Папа Павло VI святочно проголосив це у 1965 році. Матеріяли, вперше виявлені, вказують на деремні способи совєтського режиму склонити засудженого Львівського Митрополита до прийняття різних урядових постів у заміну за відмову вірности Апостольській столиці. А вкінці, в добі т. зв. відлиги, — виміна письм з натиском зі сторони Ватикану на Москву, з наміром звільнення Сліпого, що сталося у 1963 році.

Д. Моравський точно пригадує різні епізоди зі зустрічей з Кардиналом Сліпим, між іншим, 6-го січня 1975 року, при столі Святої Вечері, яку святкують греко-католики за Юліянським календарем в Українському Католицькому Університеті в Римі. Господар Кардинал Сліпий запросив до спільного столу одночасно трьох італійських приятелів і двох поляків, проф. Фелікса Беднарського й автора повищого репортажу. Проф. Беднарський розпочав перед роками працю над польсько-українським порозумінням. Він не закривав того, що сам „багато паперу списано на тему хвилі українського націоналізму, одночасно забувається, головно у передвоєнній добі, коли наші провини були значно більшими", і від дальше пригадав, що „коли совєтська влада розпочала арештування і вивіз нашого народу, то власне українські приятелі, світські й духовенство, переховували загрожених осіб" (був тоді Беднарський на тому терені). Він належав до найвизначніших знавців української проблематики і заклика у 1970 році: „Час врешті замкнути розділ нашої спільної історії, яка наповнена сварками й непорозуміннями".

У тій справі паризька „Культура" помістила декларацію (1977 р., ч. 5) російських і польських еміґрантів у справі само-

(Закінчення на стор. 4)

ПРО ЦЕ І ТЕ

Про світло перед темнотою

Часто вночі буджуся із-за сильного світла, що здалеку заглядає у моє вікно, освітлюючи стежки до будинку напроти моєї хати.

Колись давно перед ...цяти роками нічхо в тому будинку гасли усі світла так, як в кожному іншому на нашій тихій вулиці. Лише у святочний час в ньому миготіли кольорові свічечки або з освічених вікон доходив тихий гамір музики і дзвінких розмов. В тих роках у ньому жила, як було колись у звичаї, велика родина з численними дітьми. Але все це лежало у глибині великого городу і нікому із сусідів не перешкоджало.

З часом дітей, які підросли, ставало щораз менше, і щораз тихіше було довкруги великого дому. Аж одного дня я побачила з вікон два великі перевізні авта і численних робітників, що виносили влаштування. Відтак запанував повний спокій, темні вікна світили пусткою, а дім виставлено на продаж.

Яке було наше здивування, як одного дня, близько, напроти нашого дому, появилася велика таблиця із написом: "Laurel's Haven — Rest Home". Значить, велика хата стала прибіжищем для старців та немічних?

Немов у відповідь на це наше питання, невдовзі опісля появилося нічхо перед входом до дому для немічних велике яскраве світло. Воно щоночі, не зважаючи на всі заслони, продирається у моє вікно, хоча це далеко і великі дерева кидають трохи сутінку. Це світло, либонь, на те, щоб у темінь ночі ніхто із мешканців не пробував тікати з того сумного, останнього „прибіжища".

Але ось недавно, коли я раннім ранком, вибираючись до „Свободи", піднесла завісу, побачила на їздні оподалік старечого дому жінку з розкуйовдженим волоссям, в нічній сорочці, босоніж, яка старалася затримати проїжджаючі в цю пору рідко авта. Ніхто не затримувався і я швидко натягнула на себе одежу, щоб вибігти на вулицю до неї, але із великого дому вийшла чорна медсестра, голосно лаючись, силоміць потягнула жінку досередини.

Не всі бажають з того дому утекти. Часом, коли перебуваю цілий день в хаті, чую сирени першої допомоги, що під'їжджає під двері, а відтак з таким самим сумним звуком минає мою хату в дорозі до лікарні або похоронного заведення. Це їдуть ним ці „добровільні втікачі".

Є однак мешканці прибіжища, які свобідно проходжуються по вулицях, відай „нешкідливі" для оточення. Ось, часто їдучи автом, бачу, як іде в сторону нашого маленького „міста" дивна жінка. В устах у неї завжди запалена цигаретка, але це єдине, що у неї непорушне. Ціла вона дивно їдучи порушується, раз-у-раз виконуючи нервові рухи, то руками, то головою, то ногами. Але цигаретка завжди тримається її уст.

Найкраще ми знайомі із молодим відносно, як на перебування в тому домі, чоловіком, що день-у-день проходжується довгими годинами по хіднику перед великим городом. Часом затримається, немов споглядаючи на щось, чого ми інші не бачимо, часом говорить щось до себе і ходить, ходить. Він не зачіпає ані авт, ані прохожих і ніколи не проходить на другу сторону вулиці біля мого дому.

Вчора однак, коли вже смеркало я побачила його, підливаючи квіти. Він сидів на краї хідника, а в ногах лежала велика подорожня торба. Їде, тікає, чекає на когось? — мигнуло мені питання, на яке не було відповіді.

Нічхо, як часто тепер літніми місяцями, коли вікна відкриті на вулицю, збудило мене як звичайно яскраве світло з того сумного дому. Коли я лежала, думаючи, як заховатися від нього, у тиші ночі зірвався один сумний протяжний крик, немов плач мев, що літають тут над морем. Я підійшла до вікна, щоб поглянути на місце, де вчора сидів мій „мандрівник", але вулиця була порожня. Тільки за сильним світлом, що далі продиралося у моє вікно, стояла грізна темнота. Ця темнота, що чекає, нас усіх, — тільки одних скоріше, а других пізніше.

О-КА

Святослав Левицький,
Калуш

І задзвонив дзвін

Бам! Бам! Бам! — прокотилося, розірвавши ранкову тишу селом, постелилося пастівником і, відбившись від стін Чорного лісу, луною повернулося до похилених хатин, вкритих здебільшого гонтою. В тривозі здригнулися сірі від ранішньої мряки гори, що бовваніли за Лімницею, вирвавши з материнських уст важкий стогін, що йшов від серця:

> *„У неділю вранці*
> *Дзвони задзвонили,*
> *Вночі молодого*
> *Повстанчика вбили"*

— відгукнувся на тривожний дзвін сільський дурник Іван Семків. Він з декількох пісень знав тільки перші рядки, але міг співати їх, пасучи свою і чужу худобу, впродовж довгих годин без відпочинку.

Дзвін бамкнув іще декілька разів і замовк, а селом у відповідь на зачитання „кого?" — прошелестіло: „Василя Фуфця — донощика вбито"...

* * *

— Юрко пробудився, повернувся на правий бік, солодко позіхнув і, підмостивши під щоку кулачок, збирався знову додивитись на цікавий сон про баских і швидких як вітер коників, про яких і снив, і мріяв, але притишені голоси з кухні та сіно, що пробивалося з-під дверей, насторожили його. А цікавість переборола сон. Тихенько підкрався до дверей і заглянув до кухні. За великим, з дубових дощок столом сиділи озброєні хлопці. „Партизани" — зрозумів Юрко. В середині між ними сидів Юрків тато — отець Євген.

— Будемо йти, отче, — почув Юрко. — Ми послухаємо вас. А на прощання хочу сказати, щоб звернули увагу на свого найстаршого. Кажуть, малий ваш смішні коломийки про Сталіна і його банду складає і виспівує, то ще якась нечисть донесе в район. А з вашою купочкою дрібних діточок до Сибіру їхати, — не дай Боже. А тепер ще й Дуфля має.

Останні слова заставили Юрка швиденько шусьнути під ковдру до менших братиків. Шкодував, що не почув всієї розмови, але своїм одинадцятирічним розумом зрозумів усе — приходили з СБ за Василем.

* * *

Йшов 1947 рік. Підгірське село, що тягнулося від густих смерек Чорного лісу вздовж невеликої річки Черленої, яка тихо дзюркотіла в лагідні спокійні дні, а з ревом несла свої води після злинних дощів, перетворившись у дикого звіра, який на своєму шляху змітав все перед собою. Жило щоденним важким життям повстанського краю, в яке час від часу вривалися каратели, вхопивши нещасних бранців, до ночі намагаючись втекти до району. До цього року село було немов би одним цілим, що несучи постійні втрати, про які сповіщав церковний дзвін, стійко несло свій хрест на Голготу визвольної війни. А з весни сорок сьомого громом вдарила вістка: троє хлопців пішли в донощики. Почепили на груди комсомольські значки і повернули зброю проти своїх. Три хлопчаки, яким ще не сповнилось і вісімнадцять: Ромко Микуляків, той, що його тато зрадив хлопців, а тепер в Станиславі ховається, Славко Котиків — відомий сільський злодійчик, і ксьондзів наймит Василь Дуфьо. Від цього останнього ніхто такого не чекав, бо був скромним тихонею, що рік без батька. Мама — споконвічна батрачка, — вже будучи старою дівкою нагуляла собі Василька, щоб на старість було кому води подати, як говорили в селі. Розуміли стару Настуню і не осуджували, і не цуралися її, як це робили звичайно з покритками. Священик взяв Василя до себе за пастуха, вчив читати і писати, бо хлопець був зовсім неграмотний, — до школи не ходив, але тому що був дуже цікавим і швиденько схоплював науку, то дуже швидко подружився з книжкою.

Різниця у віці не завадила Юркові заприятелювати з Василем, що скоро зробило їх нерозлучними. А ще були обидва голосистими, то часто по Сиглі, де вони пасли худобу — дві корівки, коня і „Біду чорну", як вони обидва називали круторогу козу, що ніяк не розуміла „дисципліни" і не признавала жодного авторитету, часто роблячи шкоду, — розлягалися коломийки:

> *„Подивися, Молотов, як я штани залатав,*
> *Лиш на заді залишив, би ся Сталін подивив.*

Пригадалися Юркові і пригода з Бурком. Ксьондзового пса Бурка знало все село. Великий і злий був собацюра, тому і був весь час наприв'язі. Але викликав до себе повагу не злим характером сторожа, а своїм собачим розумом. Він добре розумів, хто є свій, а хто — чужий. Всі домочадці плебанії знали, не виглядаючи у вікна, хто заходив на подвір'я, бо на кожного із знайомих Бурко мав свій сигнал-гавкіт, як і на незнайомих. А коли над селом лунав його повільний гавкіт, селяни швиденько ховалися, знали — до села наближаються москалі. Бурко карателів чув здалеку і давав про це знати всім, хто розумів скавулінням і надового замовкав.

Якось про собачі здібності Бурка дізналися енкаведисти і прийшли на священикову обору. Пес, відчуваючи біду своїм собачим серцем, гавкнув два рази для годиться і забився в буду. Один з енкаведистів звів автомата. І тоді Юрко кулею кинувся на захист свого друга, закривши своїм тільцем всіх до собачої будки, широко розкинув руки і заслонив з криком:

— Не дам!

А Василь повис на руці енкаведиста, що тримала автомат, за що дістав кулаком в лице, але не впав, так міцно тримався за руки з автоматом, що тільки другий

(Закінчення на стор. 4)

ВЕЛИКА РОДИНА

Не часто й в Україні трапляється, щоб вибрати день і зібратися родиною. Так, як це, наприклад, зробили в днях 22—24-го серпня цього року в Кетскилських горах нащадки народженого в Бережанах на Тернопіллі, а похованого на далекому від рідного краю кладовищі Савт Бавнд Бруку Михайла Цьолка. Бо хоч там, вдома у Галичині, ближчі ми між собою територіяльно, але часто чомусь зашироко робиться "географія", знаходяться причини, стаючи на заваді тій мізерній проти вічности часинці, коли можна, ба, не просто можна, а нестерпно прагнеться людям отак зустрітися, наблизитися до себе, глянути одне одному в вічі, всміхнутися теплим, щирим усміхом.

Ці рядки, як і ті, що пропонуються читачам нижче, могли б стати просто записом в особистому щоденнику, однак автор вирішив поділитися ними з ширшим загалом. Бо, врешті, як на те пішло, всі ми — одна Велика Родина, імення якій — українці! Бо свято родинної пам'яті, родинного єднання, родинної любови — це часточка єднання нації, атом пам'яті й любови усіх нас до рідної землі, до того невичерпного джерела, з якого зачинаються витоки усіх нас разом і кожного зокрема. Бо наші пам'ять, єднання, любов — то ґрунт, у якому черпає сили коріння нації і з якого, наперекір історичним буревіям, одвіку тягнеться до сонця волі могутнє потенціями своїми древо — наш український народ. Тим символічніше, що перший з'їзд родини Цьолків відбувся в дні відзначення шостої річниці незалежности України.

... Сполоканий дощами, що пройшли напередодні, ранок був чистий і до прозорості світлий. Намотуючи на колеса стрічку гайвею, авто мчало нас — мого кузина Ярему Цьолка з його дружиною Катрусею, синами Миколою і Дам'яном та мене — на північний захід. На зміну заколисуючій рівнині з вранішніх туманів виринули заліснені пагорби, а ще за якийсь час на обрії синьо-синьо, зовсім як рідні Карпати, замріли Кетскилські гори. Двигун загув натужніше. Плавно нахиляючись на закрутах дороги, авто серпентинами видряпалося на перевал і, полегшено зітхнувши, покотилося до Кергонксону, що вигідно вмостився у міжгір'ї.

У дворі оселі зустрів нас Мар'ян Цьолко. Скільки пам'ятаю, Мар'ян завжди підіймається зі сну з першими, як то кажуть, півнями. Не знаю, звідки у нього ця звичка. Найскоріше — від непосидючого характеру. Та, зрештою, хіба це так суттєво? Достатньо, що Мар'ян — мій вуйко. Так само, як найстарший тепер у родині нашій — Іван; як Стефан, Теодор, Мирослав, Роман, Юрій. П'ятеро останніх — вже у засвітах... Сліди Стефана, Теодора, Мирослава загубилися у завірюсі воєнного лихоліття. Роман та Юрій, що, як і Мар'ян, пройшли табори військовополонених і Ді-Пі, поховані на американській землі. Було ще в Михайла Цьолка дві доньки: Стефанія і Варка. Стефанія — моя мати — вже понад чверть століття спочиває вічним сном на тихому містечковому кладовищі неподалік від Львова.

Майже півтора року минуло, як не світив я свічечки на твоїй могилці, мамо. Пробач: так іноді складається, що, гнані обставинами у світи, залишаємо не тільки могилки рідних, а й сім'ї свої. Але ще трішки почекай, мамо... Твій син обов'язково повернеться. І розповість тобі багато-багато. Про нинішнє наше родинне свято — також. Про вас — усіх тих, що в різні роки та за різних обставин відійшли з цього світу — родина ваша зберігає найсвітліші, найглибші спогади. Ви відійшли туди, звідки не повертаються. Але повсякчас зорите звідти на нас. А в ті три дні, від п'ятниці до неділі, були до нас найближче і, слухаючи наші за вас молитви під час Літургії в церкві Святої Трійці, слухаючи, що і як ми говоримо про вас за подвійно святковим столом, слухаючи щебіт дітвори — онуків та правнуків ваших, ви, мабуть, зовсім поземному раділи. Раділи, що, все ж таки, пожертвувавши дорогим у шаленому американському світі часом, родина ваша нарешті зуміла зібратися, прибувши зі стейтів Ню Джерзі, Ню Йорк, Іллиной, з України... Зібралася, щоби побачитися, згадати, погомоніти про життя-буття наше як тут, так і в рідному краю.

Ми також від цієї зустрічі дістали насолоду. Та, можливо, кожен подумки себе запитував: а де ж ми, мовляв, були раніше? Чому потрібно було аж стільки років, щоб отак зійтися, поділитися найсокровеннішим, заспівати так довго разом не співаної рідної української пісні? Хоча б для того заспівати, щоб оті маленькі правнуки великого прадіда Михайла, заслухавшись тієї пісні, стріпотилися серденьками: "Ми — українці!"

Ідея родинного з'їзду Цьолків довго виношувалася по обидва боки Атлантику. І, певно, ще нескоро стала б дійсністю, якби не ентузіязм і непересічний організаторський хист наймолодшої з дітей Михайла Цьолка Варки Цьолко-Бачинської та улюблениці родини Наталки (Куки) Цьолко-Питляр. Не впевнений, чи дали б ми, решта, собі раду належно віддячитися їм за те, що не порахувалися з особистим часом, неабияким трудом і зробили найбільше для того, щоб це справжнє свято відбулося. Найменше протягом тих днів мали часу на перепочинок наші господиньки — Кука і тета Надя, "староста" свята Ярема-Володимир Цьолко. Аби зрозуміти це, варто, принаймні, згадати, що, вже не кажучи про все інше, тільки нагодувати було потрібно 29 дорослих та 21 наймолодших "гостей". Кожен, звичайно, старався якось допомогти, та все ж... Щирої подяки заслуговують і всі інші в родині, хто доклав сил і старань до цієї небуденної, благородної справи.

Ніхто з нас не виголошував за столом гучних, як в Америці кажуть, спічів. Але я (ох, ця вже професія журналіста, що не залишає нас навіть у час родинних урочистостей) спостерігав тих близьких мені людей і думав: багато, дуже багато гарних слів заслуговують вони, ті — від дідуся Михайла починаючи — люди. Люди, котрі впродовж багатьох років не забували, що десь там, за великою, як мовиться, водицею, мають залишену в Україні родину, а, окремі з них, свідомо наражаючись на великий ризик, у глухі комтоталітарні часи перевозили до рідного краю мікрофільми з антикомуністичною літературою, виконували іншу потрібну працю і тим також наближали нашу українську незалежність. Працюючи в часописі "Свобода", особливо виразно бачиш, як багато добрих справ для України, для братів і сестер у ній сущих роблять українці діяспори. Чи ж можна не гордитися, усвідомлюючи, що до цього причетні й близькі тобі люди! З власного досвіду знаю: життя в Америці — не першоґатунковий мід. Не бракує в ньому й гіркого полинного присмаку. Та, врешті, це — тема окремої розмови. Тим відрадніше усвідомлювати, що ви, українці, у величезній більшості своїй є такими, як є; що, пройшовши свого часу шляхами поневірянь, випивши гірку чашу розлуки з отчим краєм, знаходите в собі шляхетне вирозуміння до ваших краян, котрі їдуть у світи тільки задля шматка хліба для залишених вдома батька-матері, дітей, онуків; що не називаєте братів і сестер своїх жебраками, не робите зиску на їх тяжкій праці, шануєте людську гідність.

По-справжньому приємно читати лист до редакції, в якому згадуються прізвища Цьолко, Бачинські, бачити ці прізвища серед інших жертводавців на українську справу не тільки в Україні, а й таки тут — справу українського шкільництва, Церкви, книговидання, музейного діла, підтримки рідного слова, національних традицій, багатющої нашої культури. Ця моральна та матеріяльна підтримка вами українського впевнює: Україна житиме, поки житимуть у світі українець і українка, що послідовно працюють для того, щоб нація наша не захиріла на задвірках та щоб збулося пророцтво Великого Тараса: "Наша дума, наша пісня не вмре, не загине! От де, люди, наша слава — слава України!". Бо ж слава України — це й ваша слава. Бо слава України — слава усіх нас. Так само, як і недоля її — наша спільна недоля.

...Волі-поволі на простору галявину, до встановленого навпроти бунґало великого "козацького" шатра з'їжджаються авта. До також колишнього комбатанта Яреми і його дружини Варки Бачинських, що прибули напередодні, долучаються інші члени родини. Он вийшов з авта і вже здалека привітно махає рукою сьогоднішній патріярх роду Цьолків Іван, що прибув на свято з дружиною Стефанією, сином Ігорем, донями Іриною, Мартою, невісткою і зятями, внуками Ніколь, Наталкою, Христиною, Лесею, Лорен, Челсі, Мішель. А он швидко наближається струнка, наче й не торкнулися її літа, дружина Юрка Цьолка — Іванка. З нею доні Оксана, Рома, Зірка, Оленка, зяті і внуки Христина, Ґреґорі, Леся, Микола, Андрея, Еванс. Багатьох, як-от дружину вуйка Романа Любу Цьолко з синами Адріяном, Орестом, донею Лідою та внуками Адріяном, Богданкою, Лесею, Андреєю, Дениском і Олександром — бачу вперше. Та від цього не почуваємося ніяково, і не менш міцними є потиски наших рук та щирими — обійми. Зустрілися вперше, але знаємося одвіку — скільки роду нашого у цьому чудовому Божому світі. Роду — не обтяженого вельможними титулами та не замаєного шляхетським гербом. І чи, власне, у титулах та в гербах отих щастя? Бо що таке фамілійний герб? Для деяких з його власників він став пустою, хоч і гарною, цяцькою, часто виявом порожнього гонору, за яким не побачиш людини. Наш герб — ми самі. Ті, хто були, є і, доки світу Божого, будемо. Наш герб — це те, як ми ставимося до світу та всього, що нас у ньому оточує. Наш герб — це наші добрі вчинки, світлі спонукання, сповідування правди, вірности й любові, наполеглива повсякчасна праця для сім'ї, громади, Церкви, добра нації, народу, України. Не для лаврових вінків змагали і змагаємо за волю та світлу долю народу свого. І не тільки на полях битв, у підпіллі змагали, а й, не в останню чергу, в царині громадської, просвітницької, культурної праці, в служінні Богові та Україні.

Як завжди до найвизначніших дат, Союзівка підготувала цікаву концертову програму з традиційною вже участю гуртка юних танцюристів. У ньому танцює й моєї кузинки Ірини доня Христина. Я вдячний тим людям у родині, котрі посилають нащадків своїх — майбутнє українства в діяспорі — до українських садочків і шкіл, мистецьких студій, відпочинкових таборів, Пласту, щоб, чужому научаючись, свого не цуралися. Я бачив, родино, як, зустрічаючись, ви віталися, як врочисто виглядали в храмі Божому, як, роз'їжджаючись, прощалися, і думав: "Дитя пальчик поранить, а в матері — серце болить". То правда... Так само болить серце України за вами. І, як кожна справжня мати, зітхає і журиться вами ваша Україна. Україна така ніби далека, але така близька.

Відстані та час на чужині мають сувору властивість притлумлювати відчуття етнічної батьківщини. Але душу, серце людське, нації душу й серце ніхто й ніщо ні приспати, ні здурити не може. Така-бо вже природа наша, що в'яже нас з рідною землею, з родоводом нашим. Долі розлучають нас, але голос рідної крові, кожний поштовх наших сердець, наші духовність, мова, пісня, культура, пам'ять єднають нас. З покоління — в покоління. З віку — до віку. Бо це — неопалима наша українська купина!

...Є у житті дві, мабуть, найхвилюючіші події: зустрічі й розлуки. Ми вперше отак, через роки, зустрілися і вперше отак прощалися. Срібними сльозинками шепотіли під ногами сиворосі трави та в розлогому міжгіллі дерев, світанок зустрічаючи, радісно щебетало птаство. Несучи привіти з України, над Кетскильськими горами, над Кергонксоном, над Союзівкою, над шатром "козацьким" нашим сходило сонце. Підбиваючись все вище й вище, воно, мов данину, збирало срібло сльозинок у росах і сльози в людських очах. Вчора сонце заходило червоно. В народі кажуть — на погідний день...

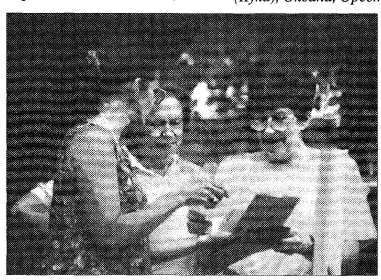
Володимир Романюк

Найстарший сьогодні в родині, 87-річний Іван Цьолко з правнуком Давидом.

В такому порядку ці кузини сиділи перед фотооб'єктивом сорок років тому. Зліва-направо: Наталка (Кука), Оксана, Орест, Рома, Адріян, Ярема.

(Справа — наліво): Ініціятор і промотор з'їзду Варка Цьолко-Бачинська, Люба Заяць-Цьолко і Рома – дочка Юрія Цьолка.

Родина Цьолко перед церквою Святої Трійці в Кергонксоні

(Світлили автор і Надія Квасниця-Цьолко.)

В ПЕРШУ СУМНУ РІЧНИЦЮ СМЕРТИ
нашої любої і незабутньої МАМИ, ДРУЖИНИ, СЕСТРИ, ШВАҐЕРКИ, ТІТКИ, БАБУСІ і ПРАБАБУСІ

СВ. П.

АЛЛИ ГРИГОРОВИЧ
з дому РЕЧИЦЬКОЇ

вчительки українських шкіл будуть відправлені

СВЯТІ ЛІТУРГІЇ та ПАНАХИДИ

в неділю, 5-го жовтня 1997 р., в українських православних церквах:

свв. Петра і Павла в Ґлен Спей, Н.Й.;
св. Тройці в Ірвінґтоні, Н. Дж., 836 Лайонс авеню;
катедрі св. Тройці в Ню Йорку, 359 Брум вул.;
Всіх Святих в Ню Йорку, 206 Схід 11 вулиця.

Рідних, приятелів та знайомих просимо про щиру молитву за спокій душі покійної.

Вічна їй пам'ять!

Рівночасно повідомляємо, що в суботу, 11-го жовтня 1997 р., о год. 2-ій по пол. відбудеться посвячення пам'ятника на гробі АЛЛИ ГРИГОРОВИЧ на цвинтарі в Newton, N.J., Lawnwood Avenue.

РОДИНА

П О Д Я К А

Дня 16-го квітня 1997 р., в Томс Рівер, Н. Дж., відійшов у рай-вічність наш найдорожчий та незабутній МУЖ, БАТЬКО та ДІДУСЬ

бл. п.

МИХАЙЛО ШАРКЕВИЧ

Висловлюємо нашу найсердечнішу подяку о. Романові Дубицькому, парохові української католицької церкви св. Стефана в Томс Рівер, за відслуження Панахиди та поминальної св. Літургії, а також за прощальне слово, яке він виголосив.

Рівнож дякуємо дякові Богданові Волошинові за поміч.

Також щиро дякуємо дякові Богданові Бортникові за прощальне слово, співчуття, яке він виголосив.

Олі та Петрові Грицак за відмовлення молитов, а також щира подяка родині Палюґи за вислови співчуття.

Щиросердечна вдячність усім приятелям за Служби Божі у церквах.

Рівнож дякуємо усій громаді за чисельну участь в похоронних відправах і за численні квіти.

Щира подяка Іванові та Ірені Бортник за влаштування тризни після похорону.

Складаємо сердечну подяку всім жертводавцям, що так щиро пожертвували на цілі, які були дорогі серцю покійного, а саме:

200 дол. для дітей Чорнобиля;
200 дол. на церкву у Зарваниці;
100 дол. на сиротинець у Львові;
400 дол. на золоту цеголку, та на Служби Божі.

Хай Господь Бог винагородить вас добрим здоров'ям та довгим віком за щирі пожертви.

Просимо про молитви за упокій душі нашого дорогого, незабутнього мужа, батька та дідуся.

Горем прибиті ДРУЖИНА, ДІТИ та ВНУКИ.

РОДИНА ШАРКЕВИЧ

17-ий Відділ СУА ім. О. Теліги, Маямі, Фла. ділиться з посестрами союзянками і українською громадою сумною вісткою, що 6-го вересня ц.р. упокоїлася по довгій недузі

СВ. П.

ОЛЬГА КОВАЛЬЧУК

Покійна була довголітньою членкою СУА у Філядельфії і Маямі, жертвенна громадянка на народні і церковні цілі.

ПОХОРОННІ відправи відбудуться у Маямі.
Тіло покійної спочине у родинному гробівці у Філядельфії, Па.

Мужеві інж. МИХАЙЛОВІ і родині складаємо співчуття.

СОЮЗЯНКИ 17-го ВІДДІЛУ

В СОРОКОВИЙ ДЕНЬ СМЕРТИ
нашого незабутнього МУЖА і БАТЬКА

СВ. П.

ІРИНЕЯ КОВАЛЯ

буде відправлена

ЗАУПОКІЙНА СВЯТА ЛІТУРГІЯ

17-го вересня 1997 р. о год. 7:45 ранку в церкві св. Івана Хрестителя 719 Sandford Ave., Newark, N.J.

Про молитви за спокій душі покійного просять залишені в смутку

Дружина з дітьми.

Ділимося сумною і болючою вісткою, що 1-го серпня 1997 р. в місті Гемет, Каліфорнія, відійшов у вічність наш дорогий племінник і хресний батько

бл. п.

інж.

ЮРІЙ СЕМЕНЮК

нар. 21-го лютого 1929 р. у Великих Бережцях, Крем'янецького району в Україні.

ПОХОРОН ВІДБУВСЯ 18-го серпня 1997 р. на американському національному цвинтарі Ріверсайд, Каліфорнія.

ПАНАХИДА в сороковий день відбудеться в українській православній церкві св. Юрія в Міннеаполісі, Міннесота.

Залишені в смутку:

дядько	— АНТІН СЕМЕНЮК
тітка	— ГАЛИНА СЕМЕНЮК
похресниця	— МАРІЯ СЕМЕНЮК

та ближчі і дальші родичі в ЗСА й Україні.

Ділимося сумною вісткою, що після довгої недуги відійшов у вічність 12-го вересня 1997 р. наш найдорожчий МУЖ, БАТЬКО і БРАТ

бл. п.

СТЕФАН ЮРАХ

ВІДВІДИНИ у понеділок, 15-го вересня 1997 р., від год. 2-ої до 4-ої по пол., а

ПАРАСТАС того ж дня о год. 7:30 веч. в похоронному заведенні Литвин і Литвин, Юніон, Н. Дж.

ПОХОРОН у вівторок, 16-го вересня о год. 9:30 ранку з церкви св. Івана Хрестителя в Нюарку, Н. Дж., а опісля на цвинтарі св. Духа в Гемптонбурґу, Н.Й.

Залишені у глибокому смутку:

дружина	— КАТЕРИНА
дочка	— МАРІЙКА
сестри	— КАТЕРИНА з родиною в Україні
	— МАРІЯ з родиною в Україні
брати	— ЯРОСЛАВ з родиною в Україні
	— ЮРІЙ з родиною в Україні
мачуха	— ПАРАСКА в Україні
шваґерка	— ПОЛЯ ЧЕПУРКА з родиною
шваґер	— БОГДАН ЗРАДА з родиною
племінниця	— ЮЛІЯ СОЛОДУХА

та ближча і дальша родина в Україні і Польщі.

Йонкерс гідно відзначив шосту річницю незалежности України

Понад двохтисячна українська громада м. Йонкерсу, яке розкинулось по сусідству з Ню Йорком серед зелені на горбах над рікою Гадзоном, не відстала від інших наших скупчень по світі, які гідно відзначили вже шосту річницю відновлення самостійности України.

В суботу, 23-го серпня ц. р., перед міською ратушею, що височіє на одному горбі в центрі третього за величиною міста стейту Ню Йорк, відбулася церемонія піднесення українського національного прапора в присутності посадника міста Джона Спенсера, кількох інших представників місцевої влади та численної групи членів місцевої української громади. Урочистість провадив молодий адвокат Роман Козіцький, референт зовнішніх справ місцевого відділу УККА. Після відспівання американського національного гимну та при звуках нашого „Ще не вмерла України", трійка юнаків-сумівців в однострох піднесли на високу щоглу у яскравих промінних сонця синьо-жовтий український прапор, який майоритиме над містом цілий тиждень. Посадник міста привітав присутніх з великим святом та вручив голові місцевого Відділу УККА, мгр Володимирові Микулі урочисту проклямацію про відзначення цього свята Йонкерсом. Голова відділу сердечно подякував посадникові за його постійну підтримку української громади.

В неділю, 24-го серпня, о год. 8-ій ранку в церкві св. Михаїла в Йонкерсі була відправлена святочна Служба Божа в присутності представників місцевих організацій з своїми прапорами, а саме від ООЧСУ, Братства кол. вояків УПА, Організації Оборони Лемківщини та СУМ. Ветерени УПА та сумівці прибули в своїх однострох. Отець Іван Кащак у своїй змістовній і зворушливій проповіді з'ясував, яке це велике чудо Боже, що Україна по стільки роках неволі і тяжкої боротьби врешті здобула безкровно незалежність.

Цього ж самого дня, в неділю пополудні, в розлогому Тиббетспарку в Йонкерсі відбувся традиційний український фестиваль-пікнік, присвячений 6-ій річниці незалежності України. Майстром церемонії тим разом був молодий фармацевт і власник аптеки Ярослав Палилик, який нераз вже подібні функції виконував. Він покликав посадника міста та представників місцевої влади на естраду з встановленими на ній американським і українським прапорами. Через голосники прозвучали американський і український національні гимни. Наш гимн відспівав відомий квартет „Львівські музики", молоді хлопці, які не так давно приїхали з України і поселилися в Йонкерсі. Посадник міста знову привітав численно зібрану українську й чужинецьку публіку з великим святом, побажав найкращих успіхів українській громаді міста і Україні та ще раз вручив Проклямацію про День незалежности місцевому голові УККА. Подібну проклямацію вручив також від міської Ради Мартінеллі, син колишнього довголітнього посадника міста. Голова Відділу УККА В. Микула подякував їм і всім присутнім представникам адміністративної і судової влади за їхню присутність, прихильність і найкращі побажання та коротенько описав радість, яку переживають українці із здобуття незалежности після довгих століть тяжкої боротьби за волю, а також наголосив приязні відносини, що встановилися між незалежною Україною і ЗСА, а також з Европейським Союзом і НАТО. Закликав допомогти Україні встановленням рівноправних торговельних взаємин. Н. Микитин відчитала вірш про 6-ту річницю незалежности, написаний її сестрою з Австралії Клавдією Рошка.

Мистецьку частину програми виповнили українські вокально-музичні точки, бадьоро й захоплюючe виконувані „Львівськими музиками", а також танці діточих танцювальних ансамблів зі Стамфорду, Коннектикат, Йонкерсу і декламації. Численно зібрані присутні милувались чарівними звуками українських мельодій, любувались танцями нашої дітвори, відпочивали. Бажаючі могли скоштувати смачної перекуски чи напитків, купити лотерійні квитки на виграші.

Успіх цього фестивалю-пікніку треба завдячувати спеціяльному комітетові, створеному з представників місцевих організацій і очоленому Дмитром Івасютином, а також всім добровольцям, старшим і молодшим, які жертвенно допомагали у підготові і проведенні свята.

Повідомлення про те, що відбудеться згаданий фестиваль, помістила місцева газета „Геральд Стейтсмен", а також недільний „Ню Йорк Таймс". Знимку танцюючих дітей помістив „Геральд Стейтсмен" у вівторок 26-го серпня.

В. М.

Пісня

У неділю рано ще сонце не сходить,
Зібрав ворог військо та й до нас підходить.
В неділю з полудня сонце ся крижує,
Українське військо окопи будує.

У неділю ввечір сонце ся сховало,
Українське військо з окопів стріляло.
Окопи, окопи, жаль вас покидати!
Як вас було тяжко в землі будувати!
Ми вас будували через цілу зиму,
А тепер їх залишили за одну хвилину.

Чи ви, хлопці, спали, чи ви в карти грали,
Що ви Україну ворогам віддали?
Ми спати не спали, ані в карти грали,
Лиш ми молодії злу команду мали.

Першая команда добре воювала,
Другая команда — пила та й гуляла,
Третя, молоденька, нічого не знала,
Завзято ся била, та сили не мала.

Тернопіль здобули, а Львів окружили,
А під Перемишлем голови зложили.
Там, під Перемишлем — висока могила,
Там-то спочиває вся стрілецька сила.

Цю народну пісню, перлину народної творчости, записали на Івано-Франківщині студенти факультету української філології Українського Державного Педагогічного Університету ім. М. Драгоманова: Марія Роній, Ніла Цілованська, Віктор Найко і Валерій Федоренко.

М. Олбрайт...

(Закінчення зі стор. 1)

судити антипалестинську політику ізраїльського уряду. Наприклад, Ізраїль не виділяє Палестині грошей, які їй належаться зі зібраних податків. Ізраїль також не хоче виводити з арабських територій своє військо, хоч плян виведення було затверджено в Ослъо.

Тим часом ізраїльський прем'єр Беньямін Нетанягу дав до зрозуміння, що більше не відчуває себе пов'язаним з попередніми домовленнями і не тільки не має наміру виводити війська з Палестини до середини 1998 року, але навпаки — в будьяку хвилину готовий повернути своїх вояків на західній берег Йордану, щоб власними силами ліквідувати всіх терористів. При цьому жидівська сторона воліє не згадувати, що саме вона спровокувала нову хвилю тероризму будівництвом жидівських поселень в межах Палестинської самоуправної території.

Лія Рабін, вдова колишнього прем'єр-міністра Ізраїля, зутрівшись в Єрусалимі з М. Олбрайт, заявила на пресовій конференції, що Б. Нетанягу „робить все можливе, щоб похоронити мир в регіоні, хоч всі народи хочуть миру".

В загальному, М. Олбрайт заявила, що її подорож на Близький Схід не була успішною.

У Блакитній...

(Закінчення зі стор. 1)

да, не можуть відповісти на питання, чому ці боєприпаси затоплено, а не використано проти ворога, або не підірвано. Ще іншi розповідають, що артилеристи 35-ої батерії використовували знаряди з чистої сталі, стінки яких завтовшки 12 сантиметрів. Отже для їх знищення треба було до 50 кілограмів протилу, та і тоді не було гарантії, що вони вибухнуть.

Незабаром служба водної охорони розпочне підіймати арсенал з морського дна і лише тоді фахівці зможуть дати правдиву відповідь, що то за боєприпаси.

Вже ніби не...

(Закінчення зі стор. 2)

вати позиції щодо продовження на рік повноважень нинішнього парляменту. Але чи задля цих, на перший погляд, незначних питань треба було скликати сесійне засідання?

В багатьох коментарях розпочалися вже „підрахунки", скільки ж то було витрачено коштів на перевезення депутатів до Києва і чи не було б доцільніше ці гроші перевказати на погашення заборгованости щодо пенсій. У нинішній соціяльній ситуації таке питання є в принципі правильним, хоч нереальним. Кошти ці витрачалися в рамках бюджету Верховної Ради. Їх переведення до Пенсійного фонду зовсім не означає, що вони туди дійшли б, а не поповнили б кількість власників розкішних закордонних авт.

Якщо дивитися на проблему глибше, то засідання 15-го серпня все ж таки було потрібне. Кошти, що їх затрачено на переліт депутатів, були непорівняльними з втратами, яких зазнає держава, коли не діє закон про бюджет. Мороз був зацікавлений у розгляді цих питань зовсім не з патріотичних міркувань, а тому, що затримка з бюджетом — аргумент, який підриває імідж О. Мороза як політика — можливо, кандидата на наступні президентські вибори. Крім цього, він не любить, коли на нього тиснуть, використовуючи різні „стимули".

Позачергове засідання сесії Верховної Ради 15-го серпня показало, що далеко не всі депутати бояться зараз „стимулів" із Банкової, бо в нинішній економічній ситуації розпуск парляменту багатьох депутатів зробить героями. Тому народні обранці звернулися до Президента, вказуючи йому на те, що повторне непідписання Закону про державні адміністрації є порушенням Конституції її гарантом. Парляментаристи, із чисто дипломатичних міркувань, висловили припущення, що винне у цьому саме президентське оточення. З цього факту Президенту доведеться зробити серйозні висновки. Можливо, й кадрові. Окремі депутати вважають, що Президенту задля збереження нормальних стосунків між Верховною Радою та Президентом, потрібно звільнити Євгена Кушнарьова.

Очевидно, що такі домагання можуть викликати лише співчутливу усмішку. Проте слід пам'ятати, чим закінчилася „війна" його попередника — Дмитра Табачника з Верховною Радою. А все починалося від рекомендацій...

І задзвонив...

(Закінчення зі стор. 2)

удар іншого карателя ребром долоні повалив хлопця на землю.

— Да бросьте їх к чорту! Пашлі в хату — пападя веренiков надєлала, — команда старшого залишила в живих Бурка, ридаючого Юрка і непритомного Василя. Посунули в хату.

Юрко не знав, що тато захистив Василя та й Славка і Ромка також. Умовив хлопців з СБ не карати дурних хлопчаків, що пішли в донощики, бо москалі використають це і розправляться з селом, а хлопці ще молоді, їм жити та жити, а школи великої селові не зроблять. На зауваження станичного, який прийшов з боївкарями СБ, про те, що Дуфцьові відомі зв'язки о. Євгена з повстанцями, постачання їх продуктами та ліками:

— А що буде, як Василь донесе на вас?

— Що Бог дасть, то і буде. А Василь також має щось в душі, адже досі ще нічого не сказав.

* * *

Ще в повітрі стояв відгомін дзвона за Василем, як до хати вбігла сусідка Маруня:

— Слава Ісу! Йой, їмость, то я вам все зараз розповім, — глипнула чорним циганським оком на Юрка, і коли той усміхнувся, заметушилася і підбігла ближче до стола, де Юркова мама місила тісто на клюски, ще раз повзнувши по Юрковім обличчі вже злим поглядом. Юрко знав чому.

Восени минулого року Василь відкликав Юрка і сказав:

— Марунька краде наше сіно з оборога, треба її відлупити добре. Але в Юрка виникла інша ідея.

Коли глухої осінньої ночі Марунька прийшла з веретою під оборіг і почала смикати сіно, наверху щось зашелестіло, загуділо на два голоси і над нею нахилився дивний за величиною череп з освітленими порожнинами від очей та рота, в якому стриміли два зуби.

Марунька впустила сіно і дико заверещала, взявши досить високу ноту, тягнула її, як здалося хлопцям до безконечности. Той крик вирвав з рук Юрка гарбузову голову з прорізами та двома насінинами в роті, впав до ніг Маруні і розбився на друзки, а ліхтарик в руці Василя, що перед тим був в середині гарбуза, освітив обличчя хлопців, що аж заходилися від сміху.

Та Марунчина швидка говірка зігнала усмішку — спогад на Юрковому личку, яке застигло в гримасі болю і горя:

— То сночі Славко, той злодійчук, вбив Василя Дуфця. Він сидів і слухав радію в клюбі, а той вбіг і з карабіна стрілив му просто в голову.

Кинув той свій карабін на плече, а Василів на друге, і в район побіг. А за що вбив, то ніхто не знає і, відав, не дізнається ніхто.

Йосиф...

(Закінчення зі стор. 2)

стійности України, яку, між іншими, підписали: В. Буковський, В. Максимова, І. Ґендройд, Г. Герлінг-Ґродзінський, Наталія Горбаневська, А. Смоляр і Д. Моравський.

Коли Д. Моравський відвідував у серпні 1983 року Кардинала Сліпого в римській клініці Гемеллі, то він відчував, що дні Кардинала пораховані. Він прожив ще один рік. Коли 6-го січня 1984 року, після Святої Вечері Моравський склав йому побажання разом з о. Беднарським, він реагував проникливим поглядом, але не міг вже говорити з інвалідського візка. 17-го лютого він закінчив 92 роки життя. Під кінець захворів на запалення олегочної. Тим разом відпорний організм, який не піддавався 18-річному поневірянню в концтаборах і на засланні, не витримав. Він помер 7-го вересня 1984 року.

Д. Моравський дальше згадує, що він має перед своїми очима добрий, теплий а одночасно розумний усміх Сліпого, як також його грубі, спрацьовані долоні. Він сприймав тихо об'єктивне заступництво діяльности „Культури", яка прямувала до загоєння ран і поєднання двох народів.

8-го вересня, день після смерти, Папи Іван Павло II зложив поцілунок на чолі й долоні покійного, виставленого на катафальку в соборі св. Софії. А у кондоленційній телеграмі до його наступника Архиєпископа Любачівського Папа висловив подив до „невгнучої віри й вірности Петрової Столиці у поневіреннях і терпіннях, які він зносив з прикладною гідністю і євангельською силою".